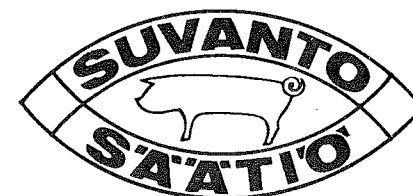

SUVANNON

SEUTU

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 2 1986
MAALISKUU

Valokuva rippikoululaisista Sakkolan kirkon portailla 26. 4. 1936, siis 50 vuotta taaksepäin. Kuvan lähetti Lempi Paakki, o.s. Uosukainen, Imatralta. "Kuka tuntee itsensä kuvasta, niin terkut kaikille!"

Puhe Kalevankankaan sankarihaudoilla ErP 6:n asevelijuhlissa 27. 12. 1985

Rakkaat ErP 6:n aseveljet!

Pieni muistelu sotapäiväkirjastani 28. 12. 1939.

Joulun vietimme Pannusaaren kylässä. Joulupäivänä saimme hälytyksen. Yöllä kuljetettiin meidät kuorma-autoilla Pyhäjärven Saapun kylään. Tapaninpäivänä saimme käyttöömmekä sukset ja yöllä hiihimme Sakkolan Keljan kylään, jossa aamulla valmistauduimme hyökkäykseen Suvannon rantaan pureutunutta vihollista vastaan. Koko päivä käytiin kovaa taistelua, jossa vihollinen tuli lyötyä. Kk-komppaniasta, sen 1 joukkueesta kaatui 4 miestä ja 1 haavoittui. He olivat: Kers. Vilho Kekki, alik. Juho Korpelainen, korpraali Eero

Koiranen, stm Arvi Holttininen ja haavoittui Eino Meskanen. Pataljoonamme tappiot olivat suuret, siksi me muistamme vieläkin tämän päivän 46 vuotta sitten.

Me kestimmekä taistelun paineen. Saimmekä Jumalta voimia. Tällä hetkellä tahdommekä muistaa asevelijämme. Monta myrskyä on ollut elämämme matkalla, jotka on koettelleet meitä ja isäimmekä maata.

Piispa Samuel Lehtonen puhuesaan sotaveteraanien juhlassa on lainannut psalmin sanaa: "Mutta hädässänsekä he huutavat Herraa ja hän päästikä heidät ahdistuksistaan. Hän tyyntynyt myrskyn ja meren aallot hiljenivät. He iloitsivat, kun tuli tyyne ja Hän vekä heidät toivot-

tuun satamaan. Kiittäkööt he Herraa hänen armostansa" Ps. 107: 28—31.

Olemmekä jo saaneet elää 40 vuotta rauhan aikaa. Suuri myrsky on tyyntynyt kansamme kohdalla. Uhkaavia myrskypilviä maailman kansojen taivaalla vieläkin on. Me sotien veteraanit toivomme rauhaa maallemmekä ja koko maailmalle!

Meidän elämämme on vanhenevien miesten tyyntä ja hiljaista elämää. Hyvin monen aseveljen elämä on päättynyt hiljaiseen iltahuutoon. He on päässeet tyyneen, toivottuun satamaan.

Me olemmekä saaneet elää rikkaan elämän. Yhdessä olemmekä olleet puolustamassa ja turvaamassa maatamme ja sitä, mikä meille kalleinta on.

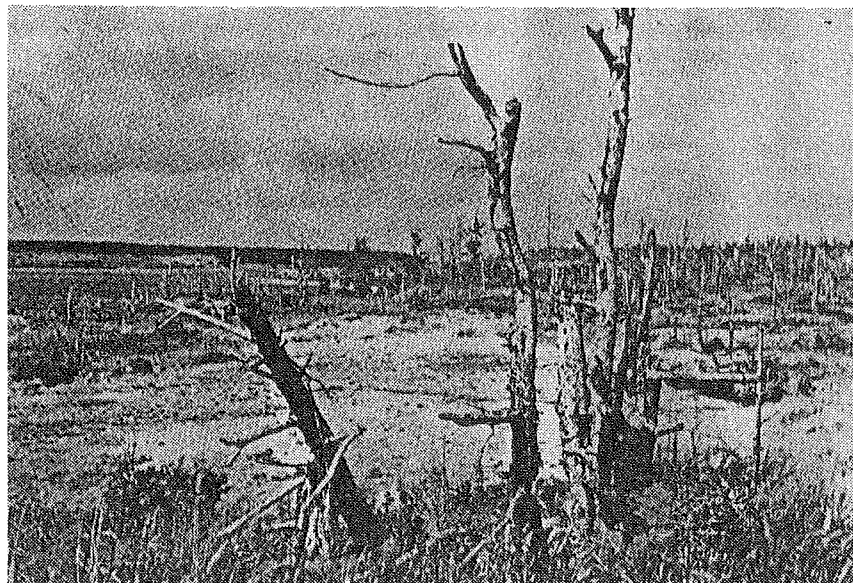
Ja saaneet olla rakentamassa sotien runtelemaa maatamme, kiittäen eläen ja seuraten uusien sukupolvien elämää.

JUMALA ISÄNMAATA
SIUNATKOON!

Eero Kuisma

Keljan taistelu jouluna 1939 Taipaleessa

II

Keljan Patoniemen taistelumaastoa v. -42.

Erillinen pataljoona siirtyi Saapurusta Keljaan. Karjalaisista miehistä kokoonpantu pataljoona (Sakkola, Käkisalminen, Kaukola ja Räisälä) oli nyt saanut tehtävän joka muilta joukoilta oli kolmekä kertaa jäänyt suorittamatta. Osa pataljoonaa oli kotoisin näistä kylistä (Vilakkala, Haparainen, Purpua ja Volossula) ja he taistelivat kotiseudullaan, toiset jopa omalla maallaan.

Pataljoonan edellä Keljaan saapunut kapt. Saarelainen oli eversti Nurmelta käskyn saatuaan esittänyt, että hyökkäyksen alkua siirretäisiin kello 9.30:stä 11.30, jolloin pataljoonalle jäisi kunnolla aikaa valmistautua. Kun everstil. Nurmi

ei suostunut Saarelaisen esitykseen, suorittikä kapt. Saarelainen komppanioiden päälliköiden kanssa maastotiedustelun, perehtyikä tilanteeseen, teki päätöksensä ja antoi hyökkäyskäskyn.

Samanaikaisesti ryhmitty pataljoona Runteenmäen rinteeseen Sakkolan—Vilakkalan tien välimaastoon. Komppaniat peräkkäin. Edessä I komppania AHI, toisena 3 komppania Lehtonen ja viimeisenä 2 komppania Jäntti. Pataljoonasta vasemmalle oli erillinen osasto Suuronen ja pst-joukkue sekä IV joukkue Jäntin komppaniasta. Jääkäri-väpeli Suurosen johdossa.

Lähdön hyökkäysvalmiusasemista piti tapahtua kello 9.15. Varsinaisen hyökkäyskynnys, syvennys Runteenmäen ja peltojen välissä, piti ylittää 9.30. Tuolloin hyökkäsivät Ahin ja Lehtosen komppaniat, ensimmäinen komppania vasemmalla ja III komppania oikealla. II komppania hyökkäsi toisena portaan.

Hyökkäystä piti oman tykistön tukea 9.15 alkavalla 15 min. keski-tyksellä sekä oman heitinjoukkueen

ja pataljoonan kaikkien konekiväärien ylimmuntana Runteenmäeltä.

Valmisteluihin varatun ajan niukkuuden vuoksi oli vasta 9.15 kaksi kk:ta asemissa. Hyökkäyksen lähtiessä käyntiin ei tykistön tukea saatu, mutta venäläinen tykistö paahtoi herkeämättä tulipeitteenä Runteenmäelle ja peltoaukealle.

Lutn. Ahin ja Lehtosen komppaniat laskettelivat Runteenmäen rinteiden vauhdikkaasti turhista välittämättä painanteeseen alas pellolle. Piikkilankaesteessä ei tarvittavia aukkoja ollutkaan, vaan ne oli harkittava kovassa vihollistulessa kiväärin perillä. Ensimmäisten miesten päästessä piikkilankaesteelle ujelsivat lukuisat venäläiset hävittäjälentokoneet Suvannon yli ja aloittivat kiihkeän karusellin peltojen ylä. Ampuen kaikilla konekivääreillä. "Satumetsästä" ampuivat kymmenet konekiväärin, pikakiväärin ja kiväärin vastaan minkä niistä ikinä tulta lähti.

Lutn. Ahin komppanian I joukkue selvisi ensimmäisenä esteeltä. Jatkoj etenemistään noin 100 m. Tuolloin huomasivat miehet, että

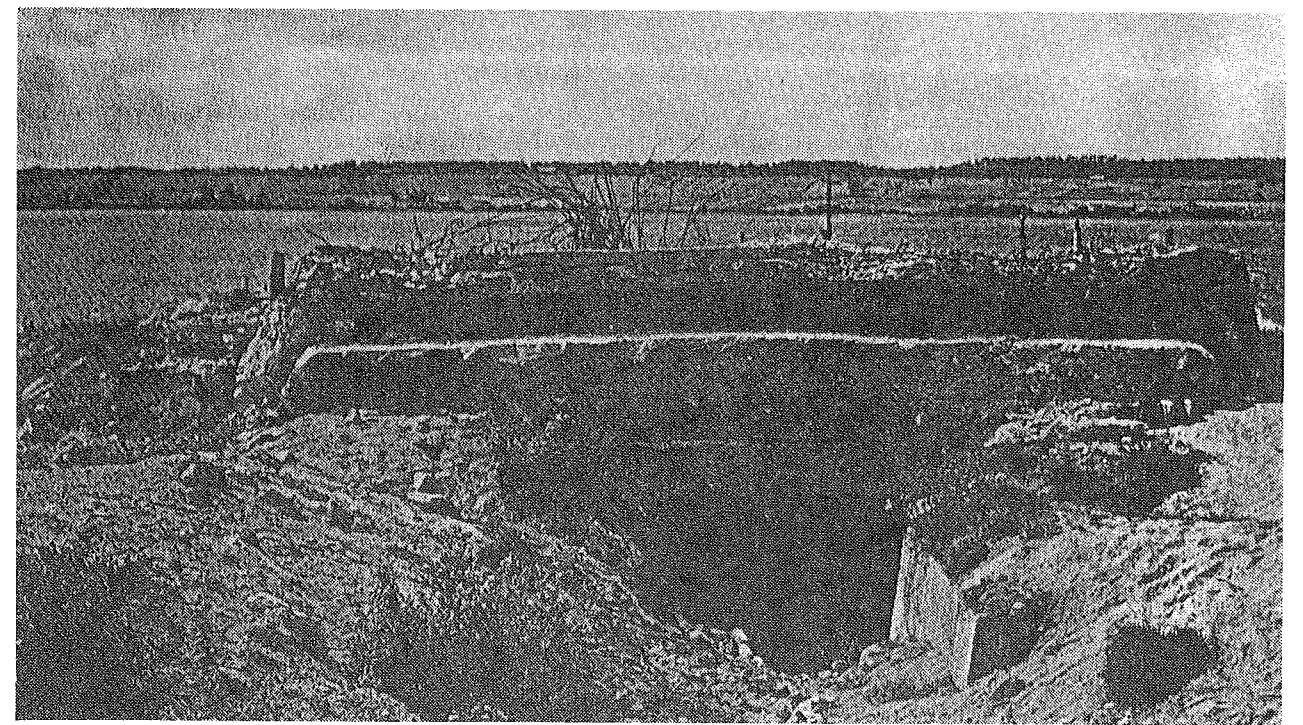
pataljoonan muu osa oli jäänyt piikkilankaesteelle, ja alkoi vetäytyä takaisin notkelmaan. I joukkueen johtaja lutn. Lindberg etsi nyt miehineen suojaa lukuisista kranaattikuopista ja ojista. Ja jatkoi ammuntaansa kohti vihollista.

Runsas tunti ensimmäisen, melkein alkuunsa epäonnistuneen hyökkäysyrityksen jälkeen ryhtyikä pataljoona uuteen yritykseen.

Nyt ei tullut pysähdystä piikkilankaesteellä, vaan muutamassa minuutissa olivat kaikki 3 komppaniat pellolla ja jatkoivat vauhdikkaasti hyökkäystä kohti vihollista. Runteenmäelle lisätyn tulivoiman (6konekivääriä) vaikutus näkyi nyt selvästi. Vaikeasti haavoituneen lutn. Ahin tilalle tuli lutnantti Elovaara ja kaatuneen Lehtosen tilalle vänr. Kumpulainen.

Hyökkäyksen saapuessa lutn. Lindbergin joukkueen tasolle lähti joukkue liikkeelle. Miehet syöksivät kuopasta kuoppaan ja ojasta ojaan, jatkaen vuorotellen ammuntaa ja etenemistä kohti vihollista.

Tuon tuosta katkesi raivokkaasti syöksyvän miehen meno vihollisen

Patoniemen kasematin rauniot valokuvattuna 1942. Taustalla hämöttää Raajun kylän seutu.

Huuhkan poika

— Ne pojat kun syödä letimoivat, niin on siinä aikaa, lominaa ja pominaa pitkäparroilla — on aikaa sikäli mikäli keitossa on lientä. Minä tarkkailin itse heitä, punapaitoja, kun söivät hartsoonassa kala-keittoa: Yksi aloitti leveän kaskun, viittoilun, toinen otti vielä leveäm-

luodin iskemänä. Hitaasti lähenee vastainen ranta. Kaikki aseet paahtoivat nopeimmalla mahdollisella tulellaan, niin vihollisen kuin omatkin.

Menetykset kasvoivat, mies toisensa vierestä suistui kранаatti-kuoppien täyttämään maastoon, moni silmä näki viimeisen kerran ohi syöksyvän miehen, moni silmä sulkeutui ikuisesti...

Mutta enää ei käynyt hyökkäyksen keskeyttäminen, se olisi vain tietänyt lisätappioita. Pataljoona syöksyi kohti vihollista kuin hurmautuneena...

Ensimmäisenä saavutti "Satumetsän" luutn. Lindbergin I joukkue johtajansa ja muutamien miesten kanssa. Käsikranaattien heiton jälkeen painuivat hengästyneet miehet taisteluhautaan ja vyörytys alkoi...

Melkein samaan aikaan saavutti luutn. Elovaara 4—5 miehen kanssa haudanpään ja alkoivat vyöryttää vasemmalle. Siellä väepeli Suurosen osaston kärki oli raskaat tappiot kärsittyään päässyt myös kiinni haudanpäähän.

Peltoaukealla olivat joukkueet menneet sekaisin, mutta siitä ei nyt ollut ryynnäkövaiheessa haittaa, sillä jokainen tiesi tehtävänsä. Joka metristä taisteltiin kiivaasti kaikin käytettävissä olevin asein. Tuliasein, pistimin, kiväärinperin. Jokainen pesäke oli taistellen verisesti vallattava. Erikoisen vaikeaksi

män kuunteluasennon, pani lusikansakin alassuun pöydälle toivoen, että kolmas ja neljäs ryssä söisivät sil' aikaa liemen. Tämän kujeen huomasivat kuitenkin petetyt, nousivat ihan seisalleen, taputtivat naapureja olalle ja yhtyivät innokaina molituksiin. Ei auttanut muu

muodostui Suvannon rantapenkan panssariesteiden valtaus.

Kun ensimmäiset miehet olivat "Satumetsässä" lopettivat omat konekiväärit ammuttansa ja kk-miehet kiiruhtivat aseet mukanaan "Satumetsään", ollakseen mukana pesäkkeiden valtauksessa. 4 kivääriryhmän tullessa "Satumetsään" tulitti muudan vihollisen konekivääri erään ladon alta vimmatusti, yön toisensa jälkeen. Käsikranaatteilla sitä ei voitu tuhota, sillä heitot jäivät lyhyiksi joka yrityksellä. Mutta pitkin ojaa ryömi kk-ampuja paikkaan ja muutama sarja vaiensi ladon alta ampuvan vihollisen konekiväärin.

Kun Suvannon takana todettiin "Satumetsä" menetetyksi, niin vilkastui vihollisen lentotoiminta entisestään. Vihollisen 17 hävittäjäkonetta syöksyivät puunlatvoja hipoen yli Suvannon rantametsän ja koukkasivat Runteenmäen rinnettä ylös, kääntyivät ympäri ja uusi syöksyntä paluulennolla, kaikilla aseilla tulittaen. Tappiot jäivät kuitenkin yllättävän mitättömiksi. Sillä koneiden syöksyessä miehet suojautuivat juoksuhautaan ja poteroihin.

Tunnista toiseen jatkui vielä säälimätön lähitaistelu. Vasta päivän hämartyessä oli Suvannon ranta Keljassa suomalaisten hallussa.

ErP 6 oli tehnyt sen tehtävän joka kolme kertaa oli toisilta pataljoonilta epäonnistunut. Voitto oli laadullinen voitto lukumäärästä.

j a t k u u

kuin käy yhdessä kuussaimista jatkamaan, kukin parhaansa mukaan viivytellen. Loppui liemi. Tulivat esille padan pohjalla olevat kalapalaset. Nyt söivät velohkat kiistaten, ei ollut yhdelläkään aikaa tarinoille; jos ken yritti toista puheluviivytellä, niin sanoi naapuri vain: daa daa.

Pietari nauraa hehetti kertomalleen.

— Katso vain itse siinä, ettet jää juttuillesi syömättä. Meitä ei niin narrailakaan kuin niitä, me kopistellemme pian ruukun pohjalla, kehoitteli nainen Pietaria.

— Kyllä minä kohtani katson. Tässäkin otin jo juomisella hyvän osan piimästä.

— Jospa tehdään vielä ruukullinen murua, esitti Anni.

— En minä enää syö, kielteli Martti, pyyhkäisten veitsensä terää mättäaseen.

— En minäkään, sanoi Lillakin puolestaan, siirtyen paremmin ladon varjoon.

Anni korjaili eväät konttiin. Pietari nousi ja tähyili ilmansuunnille:

— Hyvä on pouta, kuivaa heinä! Ei näy taivaalla pilven nykäreitä. Otetaampa tässä pienet nokkaunet.

Siihen heittäytyi heinäemies karheeseen selälleen, katseli hetkisen sinikaukaisen poutataivaan korkeuteen ja hervahti uneen. Samaan heinäkuhjaan kuukistui Annikin, lapsen imetettyään ja nukutettuaan. Suloista on huoletonna hengähtää niittisellä vuoteella päivän paitaessa, sirkkojen siristessä, vienon heinäkuisen leyhkän kastikasta nuokuttaessa.

Lillasta ja Martista tuntui kuin olisi tässä helisevänä heinäpäivänä tuppautunut niitylle tukehduttavaa sumua ja kuin heidän siinä latoseinustalla lounataikaa viettäessään olisivat lokakuun röntsekuurot käyneet lietteen yli, saaden räystäällä veden yhtämittaisena nopseena tipumaan, salvainraoilla tuulen hai-

keasti viheltämään ja kylmän vilun värityksen karmimaan pintaa.

Taannoin ruokaillessa oli Lillasta tuntunut pahemmalta kuin koskaan. Tietämättään haavoitti Pietari leikkillisellä jutullaan tytön arkaa tunnetta, veteli kuin veitsellä, kuormitti kuin lyijypainolla, loi Lillan kiihtyneeseen mielikuvitukseen entistä elävämmän Tenikan inhoittavan, juumeapintaisen, kononenäisen, parrakkaan ulkonäön.

— Sinä kannat nyt sellaisen sikiötä! huusi jokin ääni tytölle kovasti ja selvästi.

— Se tuli tahtomattani, väkivalalla. Minä en mahtanut sille moisioniekalle mitään! huusi Lilla vastaan soimaukselle.

— Sinä KANNAT sitä, tunnethan sen jo ruumiissasi! Kannat sydämesi alla ryssän alkua!

— Kannan, kannan, vastasi tytön tunne vaieten. — En sille mitään voi. —

— Mitä sinä sanoit, Lilla — ihan kuin olisit itsekseesi puhunut? kysyi Martti siirtyen siihen tytön luo.

— Lienen vähän nukahtanut. Kuulin kuin jonkun huutavan itselteni.

Tyttö istui seinään nojaten. Martti asettui siihen luo, Lillan syli pääalusenaan.

— Tenikan lapsi — Tenikan lapsi — huohti poika.

— Niin. Ei se muuksi muutu.

— Siitä ei ole elämään, ihmiseksi.

— Ei siitä eikä minusta. Lasta sinä vihaaisit, minua inhoaisit, Martti.

— Jos etoisin sinua, Lilla, niin

enhän olisi tässä. Ja jos se meni seu-rauksitta, sikiöttä, niin me kärsimme yhdessä onnettomuuden, kuten äsken sanoin sinulle, kärsimme, hyvitettyinä Tenikan lopulla, mutta nyt — Tenikan lapsi — venäläinen lapsi — Sinä vihaaisit sitä lasta?

— Vihaisin, inhoaisin kuin venäläistä konsanaan. Ei minusta olisi sen elättäjäksi, ei valhe-isäksikään. Kaikki pitäisivät sitä minun poikani tahi tyttönäni. Rakastaisitko sinä sitä? Tyttö ei heti vastannut. Hänen äidilliset vaistonsa ja Tenikan inhonsa sysäytyivät vastakkain. Hän sanoi sitten:

— Siinä on toinen puoli MINUA siinä lapsessa.

— Elättäisit, imettäisit.

— Niin. En minä hennoisi tehdä sille kuin kissanpojalle, vaikka se olisi variksen näköinen.

Martti jäi miettimään, ei jaksanut sanoa mitään, sillä Lillan sanat tulivat ehdottoman päättävänä, selvänä.

— Ennen minä kuolen kuin otan sen lapsekseni — sanoi poika. Minä en voi SUOMALAISENA alentua niin paljon, että ottaisin ryssän siittämän, rakastamani tytön kantaman ja synnyttämän lapsen kasvattikseni. Sinua minä rakastan Lilla, kuule, rakastan — tulevaa lasta inhoan!

Siinä hyrskähtivät he molemmat itkuun, kyynelviljaiseen vaikerrukseen. Kädet puristuivat toisiinsa, Lillan kellahkoihuksinen ohimo painui Martin kulmalle molempien suru kostutti molempien poskia, haikeana, leikkaavan syvänä. He

olivat kumpikin paimenahoilta yhdessä lähteneet, päivärinteillä so-puisina leikkineet, elämän kevätimailloja käsityksin käyneet, toisiinsa kiintyneet, turvautuneet — nyt koh-tasivat he pilkkopimeän, yhdyttivät kylmän, särmäisen kalliokärjen, joka työntyi siihen heidän välilleen, raastaen, ratkoen, eroittaen, joh-taen kumpaisenkin eri tahoille, teille tuntemattomille.

Sirkkojen kiihkeä kihnutus, au-ringon helotus ja suvi-ilman tuok-sukas lientely rinnastuivat mielia-laan huutavan räikeinä. Olisi saanut olla syksyinen tervapimeä, vin-kuva tuuli peukalonpään kokoisten rakeitten säestämänä, antamassa Lillan ja Martin surulle parempaa taustaa.

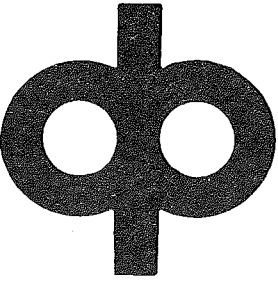
Pietari kahni ylös karheesta, hau-kotteli ja siristeli silmiään, sillä kat-se ei heti unesta noustua ottanut tottuakseen päivän helotukseen:

— Hoh hoijaa! Noustaen ylös, noustaen. Vasta pyhä oli, toinen tulee, ei tässä auta. Anni, nousehan jaloillesi, nousekaa nuoret siellä!

Perhe alkoi jatkaa heinätyötään, isä ja äiti työllänsä, Martti ja Lilla väkinäisemmin, sillä he kamp-pailivat kumpikin ristiriitaisissa aja-tuksissaan, jotka molemmilla yhä uudestaan päätyivät tuskanraskaaseen — lapseen — Tenikan sikiöön, päätyivät, siitä pääsemättä.

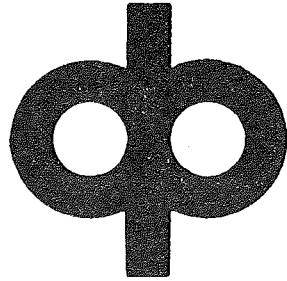
Saatot napittivat niityn. Heinäväki lähti kotiin. Sumu hiipi latoiselle, lakealle.

Yö syveni, ja sen kätöksä hiipi Lilla nukkuvasta talosta, tulevaisuuden ristiriitoja paeten.

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
LEMPÄÄLÄSSÄ JA VIIALASSA
PAIKKAKUNNAN JA JÄSENTEN PARHAAKSI

Lempäälän-Viialan
Osuuspankki

Sakkolajuhlia valmistel- laan hyvää vauhtia

Sakkolalaisen väen pitäjäjuhlat pidetään ensi kesänä Lempäälässä. Elokuun ensimmäistä viikonvaihdetta varten ovat valmistelut jo käynnistyneet.

Sakkolajuhlat järjestetään Lempäälässä kaksipäiväisenä 2.—3. elokuuta 1986. Järjestelytehtävähän vastaanotettiin Lempäälään viime kesän pitäjäjuhlilta Juupajoelta.

Lempäälässä vietettävät Sakkolajuhlat järjestää Lempäälän Karjalaiset ry yhdessä Haparaisten Nuorisoseura ry:n kanssa. Näiden kah-

den seuran keskuudesta on valittu juhlatoimikunta, mikä on ennättänyt jo olla koolla ja tehdä valmisteluja. Päävastuussa juhlista on Lempäälän Karjalaiset.

Kaksipäiväinen juhla alkaa lauantai-iltana. Silloin kokoonnutaan illanviettoon Lempäälän Ehtookodossa. Tuttuun tapaan tarinoidaan, tanssitaan ja nautitaan puffetin antea.

Sunnuntain päiväjuhla alkaa juhla- ja jumalanpalveluksella Lempäälän uudistetussa kirkossa. Varsinainen

pääjuhla vietetään myös uusissa tiloissa, Hakkarin liikuntahallissa. Ennen pitäjäjuhlaa on vietetty Kanavan koululla, mutta nyt juhlaväki saa samalla tutustua Lempäälän kunnan mittavimpaan rakennushankkeeseen Hakkariin.

Lempäälässä on Sakkolan pitäjäjuhla ollut mielessä jo vuonna -85. Ja yhä enemmän sitä pohditaan lähestyttäessä tämän vuoden elokuuta. Juhlatoimikunnan jäsenet ovat puheenjohtajana Aaro Viskari, sihteerinä Marjo Ristilä sekä muina jäseninä karjalaseurasta Elli Pulakka, Lahja Hagman ja Esko Kallonen, sekä haparaista Tuula Laitinen ja Ilpo Viskari.

Lempääläisseurat yrittävät parhaansa mukaan valmistautua vastaanottamaan teidät, hyvä Sakkolan väki!

”Virpoi, varpoi...”

”Mie se virvon viisahasti, taputelen taitavasti...”

Muistelen tässä lapsuuteni virpolauntaita, joka oli suuri ja jännittävä juhlahetki meille lapsille.

Karamellipaperit keräiltiin ja säästettiin jo pitkän aikaa etukäteen. Sitten tehtiin virpovitsoja, kummille paras ja toisille aina arvonsa mukaan.

Virpolauantain aamuna ei nukkunut, täytyi lähteä jo anin varhain liikkeelle. Kävimme Jaakko- ja Mart'-sedällä ja Loviisan mökillä. Kuostin (virpopalkan) saimme aina heti, rinkeleitä, siropuikkoja, karamelliä, rahaa ja milloin mitään muuta mieluista. Suklaamunat olivat harvinaisia siihen aikaan. Kerran sain kummilta punaisen sokeririnkelin, kutsuimme hänet meille kylään ja kahvipöytään laitettiin niitä rinkeleitä. Sanoin kummilleni kuitenkin, että älä vain tuota punaista rinkiä syö!

Yhden tapauksen muistan, kun sain siskoltani virpokuostitiksi kan-

kaisen koululaukun, johon oli ommeltu jäniksen kuva. Laitoin pussin kupeelleni, kun lähdin kouluun. Oli kurainen keli, hyvän mielenhöyrynsäni rätsähdin kuralätäkköön ja siinä tuli se pussi uudistettua.

Joissakin taloissa täytyi virpokuostit käydä ”ajamassa”, keräämässä, pääsiäislauantaina, sillä pitkäperjantai oli senverran vakava päivä, ettei silloin lapset päässeet kylään. Vasta toisena pääsiäispäivänä päästiin kyläilemään ja silloin alkoi olla ilo ylimmillään. Kiikkuja eli pääsiäisliekkuja oli monessa paikassa, kujamaalla, navetan vittillä eli kujan luhissa. Meillä oli joskus tuvassakin, jossa sai kiikkua pari päivää — taisin nukuakin siinä yöllä. Kujamaan kiikuille keräntyivät koko kylän lapset. Se oli sitä huoletonta lapsuusaikaa.

”Virpoi, varpoi vitsat käyvät, tulevaks vuuveks tuorieks tervieks. Vitsat siul, kuostit miul!” Tavai virpmaan!

Muistelee Keljan Tyttö

Kiviniemestä ja lähiseudulta

II

Rauhanteonpäivä oli itkun-aikaa, tuntui niin toivottomalta, ettei tahtonut sitä itselleen selväksi uskoa. Sinne nyt ei ainakaan enää päästä! Tuntui keväällä vaikealta, ettei ole kasvimaan kylvöjä nyt... Joku olisi kuin luvut ajatuksiani ja talontyttävät näyttivät kasvimaan osan, mihin saan kylvää juurikasvit. Perunapenkkejä sain muutamia pellolta, ne kävin syksyllä kaivamassa pois. Samalla poimin puolukoita. Olin kesäkuun lopussa muuttanut Rantalalan tupaan lasten kanssa, mummo ja Lahja-täti olivatkin jo siellä. Vanhempani ja sisar jäivät taloon vielä, eihän heillä ollut majapaikkaa, mihin päänsä kallistaisi, vielä tiedossa.

Hyvää, lähimmäisen rakasta ystävyyttä pitää kiitoksella muistaa vielä kymmenien vuosien jälkeen. Ja he, talon nuori-pari lapsineen kunnioittivat isäni muistoa siunaustilaisuudessa kesällä -64 Nokian kirkossa.

Palaan takaisin 1940 kesään. Asuimme Rantalassa, mieheni tuli armeijasta pois heinäkuun lopulla. Saimme tietää, että saamme korvikeitalan Ähtäristä. Muutimme sinne huhtikuussa 1941 ja myös Lahja ja Heikki, että olihan meitä sukulaisia taas yhdessä, eikä tiedetty nytkään edeltäpäin mikä meidät erottaa.

Heti alkoi tukkipuiden kaato ja hirsien veisto käynnistyi jo huhtikuulla, jolloin navettarakennus oli suunnitteilla ja asuinrakennus oli tyydyttävä. Viljat oli kylvetty ja mikä siunaus — se kasvoi hyvin. Mutta — sitten oltiin jo juhannuksen maissa, taas saivat miehet kortit käteensä... Matkalle vain... Juhannusaaton juna tuli pohjoisesta ja keskiyöllä se lähti eteenpäin.

Heikki meni Tampereelle ja mie-

heni Pihtiputaalle kokoontumispaikkoihin. — Meille ei siis jäänyt hevosmiestä — isäni tuli Honkaahosta kyllä kohta sen jälkeen ja tuumi, että taitaa olla paras jäädä töitä tekemään. Kirjoitti kirjeen Honka-ahoon, jossa kertoi jäävänsä minulle avuksi, koska ei ole miesväkeä. — Kai hän katseli tilannetta kuin se mustalaispoika silloin ennen...?

Taas elettiin päivä toisen perään, mutta sittenhän minä sain jo kirjeitä, joissa mieheni mainitsi Kannakselta yhtä ja toista. Hän iloitui, kun oli jo majoitettuna Räisälän kirkolla. Sen jälkeen Vpl Pyhäjärven ja Sakkolan kirkot näki poltettuna, mutta joukkojen edetessä kotipitäjän kirkko seisoj ehjänä. Kuuli syyskuuisena aamuna Valkjärven kirkonkellojen soiton. Toiveita se toi mieleen, joka tapahtuikin seuraavan kevään ja kesän aikana, että entisestä karjarakennuksesta sai

kunnostamalla asunnon ihmisiä ja karjaa varten talveksi.

— — —
On tullut liikuttua vähän pienillä retkillä täällä Saarijärven srk:n järjestämällä. Pohjanmaalla poikkesimme eri pitäjien kirkkoja katsomassa — tuolla oli Jalasjärven kirkon sisällä hirressä tekstaus: Minä Herra Jumala voin ottaa rauhan pois maasta. Sanoin vieressä olevalle mieshenkilölle: ”Tuokin on ihan totta, olen saanut lähteä yöllä sotaa karkuun v. 1939. Mies kertoi olleensa Kuhmossa rintamalla silloin.

— — —
Kannaksella kun olimme näkyi pimeän aikaan Pietarin valojen heijastus pilviin, valokenttänä. Retken aloitimme sinne Viipurin Kannaksen kautta v. 1979 kesäkuun alussa. Linja-autossa oli miehiä peräosassa, kuulin puhuttavan tutusta nimestä, käännin ja kysyin heiltä: ”Niin, mistä Kiviniemestä te puhut-

Ähtäri, Niittyaho. Oma koti kullan kallis, evakkotie päättynyt on. 2 mummoa, 2 tättä, 2 vierasta setää ja oma perhe, Otto ja Aune Mustamo ja lapset Eero, Martti ja Helka.

Lapsuus- muistoja

*Olinhan mä pieni lapsi,
äidin, isän valkohapsi,
lapsi pieni karjalainen,
mieltii usein siirtolainen.
Lapsuusleikit, hauskat hetket,
monet pienet pyöräretket,
marjamaat ja rantahaat,
nurmeltuneet pihamaat...*

*Lapsuusajat mieleen palaa,
rajan taakse jääneet salaa...
Ilot, surut yhteen tulee,
työ ja arki kaikki puree...*

*Nyt on mummo harmaahapsi.
Onhan mulla lastenlapsi!
Pienet kädet vilkuttaa,
mummolle he toivottaa
terveyttä, pitkää ikää...
Mummo terveisiä lisää...*

EH

Muistoja Raudusta

Suvannon Seudun no 7 1985 on maininta rautulaisten pitäjälehdessä. On hauskaa kun Raudun Seudun on oma lehtensä. Joka pitäjällä lienee. Pyhäjärven lehden olen lukenut Äijöiltä lainaten.

Minullakin on muistoja Raudusta, joista voinen kertoa Sakkolan lehdessä. Emmehän ole nurkkapatriootteja, vaan koko Karjala on omaamme. Ja siksi kaikki sakkolaisten kokemukset missä maailman kolkassa tahansa ovat mielestäni tärkeitä.

Raudun Palkeala oli erikoisen tuttu, sillä monena kesänä vierailin Nikolai Falinin kodissa loma-aikoina. Olen Zooen pikkuserkku ja tulimme mukavasti toimeen kes-

kenämme, vaikka hän olikin 2 v. vanhempi minua. Zooe oli Nikolai Falinin tytär.

Zooen kanssa tein soutu-ruuhella niillä mielestäni ihmeellisillä salolammeilla. Niitä oli useampia ja voi soutaa toisesta toiseen niitä yhdistävien salmien kautta. Lämmeillä kasvoi lumpeenkukkia. Ne olivat melkein kokonaan kukkien peitossa. Teimme lumpeista seppeleet päähän ja veimme myös kotiin maljakkoihin.

Ensimmäisen lammen rannalla oli laituri. Laiturin ympärille oli tuotu hiekkaa, joten pohja näytti uimakelpoiselta. Zooe kyllä ui, mutta minä Vuoksen hiekkarantoihin tottuneena en uskaltanut, sillä

te? Vastaus oli: "No, sieltä Kanakselta!"

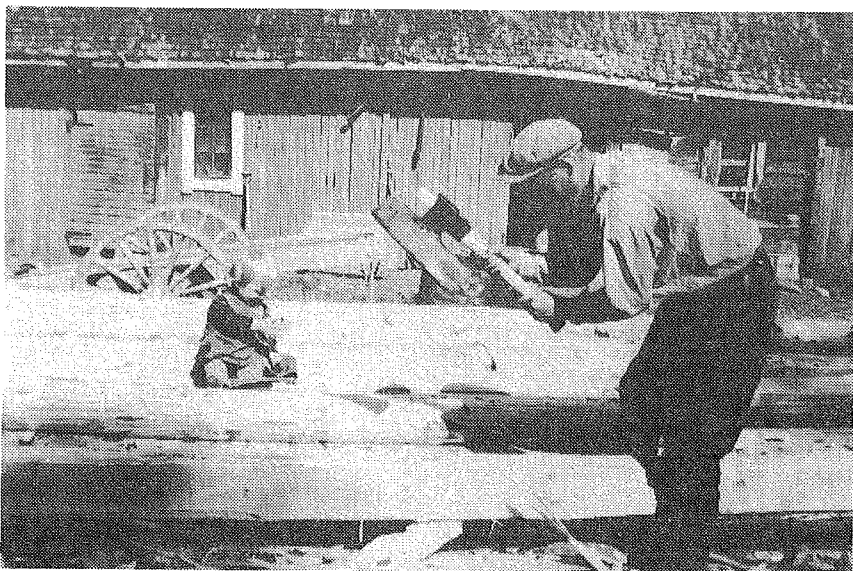
Kerroin, että lapsuutenikoti oli siellä. He taas kertoivat, että olivat siellä joulukuun alussa 1939, siis kosken tällä puolen. "Sillat räjäytettiin 4 päivänä klo 5. Kova räjähdys. Sen jälkeen naapurin puolelta

laittoivat ratsuväkeä ylittämään koskea, vaan kun se epäonnistui, se yritys loppui siihen..."

Siitä Kiviniemestä vaan kirjoittelin...

Kaikille lukijoille Siunausrikasta Uutta Vuotta 1986

Ahon tyttö

Ähtäri, Niittyaho kevätke 41. Suunniteltiin uutta navettaa, vanhan kunto näkyy kuvasta. Heikki Aho piilukirvestä käyttämässä. Eero leikkii lastujen kanssa.

pohja upotti vaikka hiekkaa oli runsaasti pohjalla.

En muista enää noiden lampien nimiä. Hyvin erikoisia ne olivat ja joka kerta kun olin Palkealassa oli mieluista ruuhella soudella siellä. Sellaista erämaan tunnelmaa.

Palkealassa oli myös Falinien sukuhauta eristettynä kiviäidalla muusta hautausmaasta, eteläisessä nurkkauksessa maantien laidassa. Siellä lepäsivät 2 isoisääni, Matti Falin ja Matti Sosunoff. Siellä oli isoäitini ja vanhempieni haudat.

Lähellä sukuhaudan kiviaitaa oli myös Larin Parasken muistokivi. Se oli mielestäni kaunein muistomerkki koko kalmistossa. Liekö jäänyt sinne, vai siirrettiinkö ehkä pois evakkoon sekin? Komea oli.

Falineilla oli aikoinaan Palkealassa iso sukutila, joka lohkottiin veljesten Nikolain, Juhon ja Pekan

Putkiliike
P Nuora Ky
37560 KULJU
puh. 676 100

REMINGTON
METSÄSTYSASEITA

T:mi H. Karttunen
puh. (931) 411 497

VEIKKO SOKURA
Erikois-
hammasteknikko

TAMPERE
Mäkipääkatu 39—41 II kerros
Puh. 556615

kesken. Pekka-veli möi osansa ja siirtyi asumaan Sakkolan Kiviniemeen, missä sai toimen Kansallispankin johtajana.

Aleksanteri-veli oli jako-aikana Venäjällä ja luopui osastaan, koska hänellä oli elämä kunnossa Pietarin lähistöllä. Myöhemmin hän palasi kuitenkin Suomeen. Ja varmaan katuikin luovutustaan veljille. Elämä tekee usein outoja, arvaamattomia pyörähdyksiä.

Vielä tahdon muistella Anna Karlson'ia, joka asui Raudun kirkolla. Apteekista pohjoiseen oli mäellä pitkä, harmaantunut hirsirakennus. Sireenit kasvoivat isoina ja tuuheina rakennuksen ympärillä kätkien sen suojaansa ja maantien pöly ei häirinnyt.

Etupäässä rakennusta oli kolme huonetta Anna Karlson'in hallussa. Halkovajan tapainen aukko oli saman rakennuksen katon alla. Sen toisessa päässä oli tyhjiä huoneita ja myös miniän Tilda Kielon kaksi tilavaa huonetta.

Noilta asuinpaikoilta lähtivät molemmat yksinäiset naiset evakomatkalle. Muistan kun tapasin heidät Kiviniemen asemalla itsekkin lähtien evakkoon lasteni kanssa. Yhä kuulen korvissani, kun Tilda Kielo sanoi: "No niin, nyt tulee meistäkin kodittomia. Saamme saman osan kuin inkeriläiset." Osa ei ollut sentään yhtä ankara kuin inkeriläisillä. Kiitos rakkaan isänmaan!

Miten lie käynyt talvisodassa? Paloiko harmaa vanha talo? Vahinko kun en kesällä 1943 mennyt käymään Raudussa. En kyennyt lasten kanssa lähtemään varsinkin kun kertoivat, että venäläiset olivat vie-neet hautakivetkin linnoituksiinsa. Tuhoa oli tarpeeksi lähempänäkin nähtävänä. En tahtonut lähteä ajelamaan sotatoimialueelle. Siitä ei olisi ollut muuta tulosta kuin lisää pahaa mieltä.

Anna Karlson oli jo ennen vapaussotaa lahjoittanut maa-alueen sairaalan rakentamista varten. Kun

näin tuon sairaalan vapaussodan jälkeen, ei se ollut kuin seinä ja katto ehjä. Lattiaa ei ollut, ei ovia, ei ikkunoita. Aika iso rykelmä se oli. Ja muistelen, että aikaa myöten se tosiaan valmistui pitäjän sairaalaksi — tuhoutukseen taas.

Täytyy vaan taas kerran sanoa: "Ei ymmärrä sisämaan lapset raja-seudun vaivoja".

Olin eräänä syksynä luokkatoverini Elsie Hartzen'in kanssa Anna Karlson'in vieraana. Silloin teimme kävelyretken n.s. Kuolemanlaaksoon. Järkyttävä kokemus, kun tiesimme, että kalkkijauholla peitetyt alueet olivat ihmisparkojen hautoja. Alue oli laaja. Päiväkin sattui olemaan synkkä, syksyinen. Seisoimme laakson tiellä ja oli kuin tuulikin olisi valittanut revityissä, lehdettömissä puissa. Meitä puistatti molempia ja äänettöminä palasimme asemalle ja sieltä takaisin kirkolle.

Kirkkoa en muista kuitenkaan nähneeni, mutta mieleen jäi pyöreä lampi syvällä mäen alla. Sanoivat sen olleen pohjattoman. Oli vuosi 1923!

Vuonna 1929 tein taas matkan Rautuun. Olin Batly Fagerströmin vieraana. Silloin jäi kaunis muisto Raudusta. Rautu oli jo herännyt eloon. Oli sodan tuhot kadonneet. Batlyn koti oli kai myös palanut aikoinaan, koska oli suunnitellut kanalasta itselleen kesäasunnon. Hänenkin vanhempansa olivat kai jo silloin kuolleet. Batlyn isä oli Käkisalmen kaupungin postimestari. Heidän kotinsa siellä oli samalla kadulla kuin Aleksandroffien, lähellä, vain yli kadun.

Batly oli tehnyt kanalasta mukavan kesäkodin. Ja hänellä kävi paljon vieraita. Käkisalmissa ollessa hän oli "yläluokkalainen", mutta nyt olimme kuin samanikäiset ystävykset. En tiedä kuinka pesunkestävä rautulainen hän lienee ollut, mutta silloin oli Rautua täynnä. Hauska muisto!

Tulee mieleen vapaussodan laulusta sanat: "Rautu on rautaa ja Kivennapa kestää..."

Niin se on, ei maha mittää!

Klaudia Pelkinen

Lempäälän sotaveteraanit kunnioittavat sotaveteraani-veljen Toivo Ruunan (Tuntemattoman Suen Tassu) muistoa havuseppeleen kera. Kuvassa miehet oikealta lukien: Aaro Koivumäki, Väinö Kekki, Viljam Pylkäs (Antti Rokka) ja Reino Lehtinen.

Muistokirjoitus

Hilja Naskali, o.s. Tanninen kuoli Hyvinkäällä 14.1.1986 muuttaman päivän sairastettuaan. Hän oli syntynyt Hiitolassa 19.4.1908. Nuoruudessaan hän jo siirtyi työskentelemään Sakkolan Kiviniemeen, mistä myös löytyi tuleva aviopuoliso Juho Naskali.

Vaikeina 30-luvun taloudellisen laman vuosina Hilja ja Juho Naskali perustivat perheen ja ahersivat sen hyväksi yrittämällä kumpikin ponnistella lähes yli voimiansa. Kun elämä alkoi näyttää hiukan helpommalta, tuli sota ja tuntui vievän pohjan kaikelta. Lapset lähetettiin sotaa pakoon Keski-Suomeen, heidän äitinsä jäi muutamaksi kuukaudeksi palvelemaan puolustusvoimia ilmapalveluun.

Sotien aikana perhe joutui kulkemaan paikkakunnalta toiselle asuntoa ja toimeentuloa etsimässä. Kylmäkoskelta palattiin kotiin Karjalaan. Miehet olivat armeijassa. Hil-

Metsänhoitajan tutkimukset

Metsänhoitajan tutkimuksen Helsingin yliopiston metsätieteellisessä tiedekunnassa on suorittanut Risto Laamanen, vanhemmat Sirkka ja Matti Laamanen, isä syntyisin Sakkolan Sipilänmäeltä.

Osoitteiden korjauskampanja

Posti palauttaa julkaisijoille virheellisillä osoitteilla varustetut julkaisut tai niiden osoitelaput...

Jos osoitteissanne on virheitä tai puutteita niin lähettäkää oikaisu toimitukseen ensi tilassa. Jokaisesta postitoimistosta on saatavissa ilmoituskortteja, jotka kulkevat kotimaan liikenteessä ilman postimaksua.

ja Naskali uurasti, rakensi ja rakennutti uuden kodin tuhoutuneen tilalle. Samalla hän hoiti karjaa ja viljeli peltöjä.

Kohtalo heitti sitten karjalaiset uudelleen evakkotielle. Ensin se vei Konginkankaalle, sieltä Äänekoskelle, muutaman vuoden kuluttua Jokioisiin, kunnes lopullinen koti hankittiin Hyvinkäältä. Sinne oli asettunut monta Juho Naskalin sisarusta jo aikaisemmin. Hyvinkäällä tuli rikkaan ja monivaiheisen matkan pää. Rauhannummen kaniilta hautausmaalta löytyi lepoaika.

Hilja Tanninen tottui ahkeraan työhön lapsuuden kodissaan. Jo 5-vuotiaana hän oli menettänyt isänsä. Veljiä ei ollut. Äidin ja siskojen kanssa hoidettiin taloa ja karjaa, viljeltiin maata. Kodista täytyi kuitenkin lähteä jo nuorena rahaa ja oppia etsimään. Hän hankki itselleen konekutojan taidon ja teki ahkerasti tilaustöitä. Liiallinen puurtaminen mursi terveyden, tuli vaikea munuaissairaus.

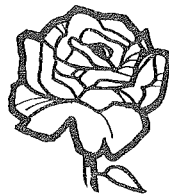
Myöhemmin Hilja Naskali kehitti

tyi taitavaksi kangaspuitten käyttäjäksi. Hänen töitään ihailivat ystävät lähellä ja kaukana. Hyvinkäällä hän ryhtyi kioskikauppiiaaksi. Hänen vilkas ja iloinen olemuksensa veti kaupantekoon monia uskollisia asiakkaita runsaan kymmenen vuoden ajan.

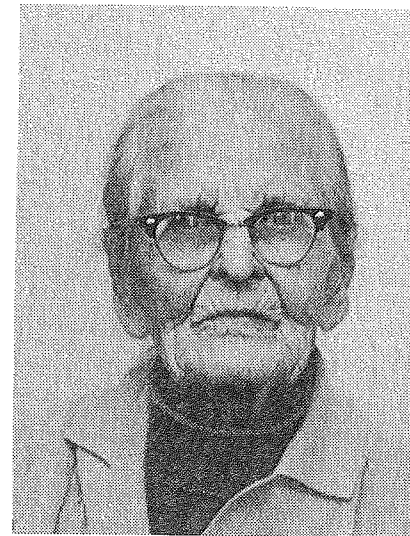
Hyvinkään kappalainen Tapio Turunen luonnehti puheessaan Hilja Naskalia sanalla *Martta*. Marttatyö olikin hänen koko aikuisen elämänsä ajan kaiken voittava harrastus. Marttojen taitosuorituksissa hän ylti kolmoisavaimen saavuttamiseen asti. Kun avaimet luovutettiin Finlandia-talossa, oli presidentti Kekkonen onnittelijoiden joukossa kättä puristamassa. — Betanian sisarusten Marttaa muistutti taas "ylen ehtoinen emäntä". Hilja Naskali tunnettiin karjalaisesta anteliaisuudestaan ja suorastaan ruhtinaallisesta vieraanvaraisuudestaan.

Kaikki kotinsa, tilapäiset ja ahtaatkin, Hilja Naskali osasi luoda viihtyisiksi. Äidin neuvokkuuden ansiosta lapset saivat sotavuosienkin kokea valoisia hetkiä. Kukat viihtyivät hänen hoidossaan niin sisällä kodissa kuin pihamaallakin. Naapuritkin hänestä pitivät. Viimeksi lähelle muuttaneetkin olivat häntä saattamassa, mikä ilahdutti perhettä.

Miehen, tyttärien ja tyttärien lasten lisäksi Hilja Naskalia jäi kaipaamaan suuri joukko sukulaisia ja ystäviä.

Kuolleita

Emilia Karjalaisen osKuparinen elämänliekki sammui 7.1.1986 Punkalaitumella.

Hän oli syntynyt Sakkolan Lapinlahdessa 19.8.1886. Elämänsä eläke- ja ehtoovuodet hän vietti vanhimman poikansa perheen luona Jalasjoella.

Punkalaitumen kirkkoherra, asessori Aleksander Torikka siunasi Emilia Karjalaisen viimeiseen lepoon, uuden kaavan mukaan, runsaan saattojoukon läsnäollessa 25.1.1986 Punkalaitumen kirkossa.

Pitäjän vt kanttori Toivanen esitti parvelta yksinlauluna "Oi muistatko vielä sen virren..." Kauniisti soiva laulu herkisti mielet muistelemaan menneitä aikoja.

Jonka jälkeen omaiset, sukulaiset ja ystävät laskivat jäähyväiskukat vainajan arkulle.

Emilia Karjalaisen elämäkääri oli saavuttamassa 100 vuoden korkeuden, kumminkin niin ohueksi kulunut oli elämänlankansa, että katkesi muutamaa kuukautta ennen sadan vuoden täyttymistä.

Muistotilaisuus pidettiin seurakuntatalossa. Asessori Torikka piti muistopuheen ja arveli pitkän iän

salaisuudeksi Emilian Karjalaisen valoisan ja iloisen luonteen laadun. Tämä myönteinen elämän katso-mus auttoi hänet kestämään suuretkin elämän muutokset.

Laulettiin vainajan lempivirsi "Miks Herran tietä kulkien." Omaisten toivomuksesta lauloivat Hilka ja Laina "Mun kanteleeni kauniimmin..."

Eri kukkaisrahastojen kautta lähetetyt adressit kertoivat, että Emilia-tädillä oli paljon ystäviä lähellä ja kauempanakin.

Kirkkomaalle jäi kukkiva kumpu. Pian pakkasen kohmettaa kukaset, ja päälle sataa valkoista lunta. Siellä kummun alla nukkuu nyt rakas äiti, mummo ja tati.

Jäämme Häntä kiitollisena kaipaamaan.

"Elon pitkän kulkea antoi, Hänet rauhan rantahan kantoi."

Laina Nuora (Kuparinen)

Anna Maria Kiuru syntyi 23.1.1906 Sakkolassa, kuoli 25.12.1985 Lempäälän vanhaikodissa. Entinen kotikylä Sakkolan Haitermaa.

Väinö Matti Karvonen syntyi Sakkolan Riiskassa 1.11.1910, kuoli 9.4.1985 kotonaan Urjalassa. Siunattu Urjalan kirkossa 27.4.1985.

Toivo Ruuna syntyi 17.6.1912 Sakkolan Pannusaarella, kuoli 23.12.1985 Lempäälän terveyskeskuksessa. Nykyinen kotipaikka oli Lempäälä.

Raskaiden sota- ja evakkoretkien jälkeen hänen tiensä johti Lempäälän Tuljamaan, josta myöhemmin siirtyi Lempäälän Nurmelle, jossa vietti viimeiset elinvuotensa perheensä parissa.

Jouko Lamppu syntyi 3.6.1923 Sakkolan Petäjärvellä, kuoli 6.1.1986 kotonaan Lempäälän Kiviahossa. Petäjärvi oli hänen kotikylänsä talvisotaan saakka, jonka jälkeen hän muutti valtion rautatei-

den palvelukseen, ensin Viialaan ja sieltä Lempäälään.

Esko Antero Nuora syntyi 5.9.1945 Savitaipaleella, kuoli 10.1.1986 liikenneonnettomuudessa.

Esko Nuora siunattiin viimeiselle matkalle kotikirkossaan Savitaipaleella sunnuntaina 26.1.1986.

Vainajaa oli saattamassa omaisten, ystävien, tuttavien ja työtovereitten lukuisa joukko.

Siunaustilaisuudessa puhunut kirkkoherra Paavo Hillo luonnehti vainajan monen toimen mieheksi. Viime syksynä neljäkymmentä vuotta täyttäneen, ja elämänsä parhaita vuosia eläneen Eskon pois-lähtöä oli Hänen, kuten kaikkien muidenkin vaikea uskoa todeksi.

Urheilun ohella Hänen sydäntään lähellä oli kuorolaulu. Savitaipaleen Mieskuoro olikin saattamassa kaunein sävelin kuoroveljeään ikuisille laulumaille.

Esko Nuoralla oli myös lukuisia kunnallisia luottamustehtäviä. Varsinaisen työnsä Hän teki osuuskauppa Juurevassa Savitaipaleella.

Eskon isä oli edesmennyt Tauno Nuora Sakkolan Haitermaasta, ja äiti, nykyisin Savitaipaleella asuva, Aini os Palkeinen. Esko sai viimeisen lepopaikkansa isänsä viereen.

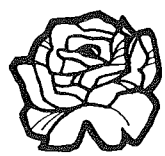
Haluan lopuksi lainata Eino-sedän muistosäkeet Eskolle: "Soi Temppelin kellot hiljaa, läpi lumisen kirkkomaan. Sinne saatamme ystävän rakkaan, isän vierelle nukkumaan."

Eskon valoisaa muistoa siunaten

Erkki-setä

Yliluutnantti evp Teodor Johannes Kekki syntyi 12.12.1902 Sakkolassa, kuoli 9.2.1986 Hämeenlinnassa. Hän palveli JP 4 joukoissa talvi- ja jatkosodassa.

Edit Maria Pitkänen os Väyrynen syntyi 7.7.1909 Antreassa, kuoli 17.2.1986 Pirkkalassa. Ensin hänen kotikylänsä oli Sakkolassa Hovinkylä ja avioliiton solmiamien jälkeen Luprikkala.

Vuosia täyttäneitä

Johannes Kallonen (Seppälän Juho) täyttää 85 vuotta 11. 4. 1986 Toijalassa. Kotipaikka Karjalassa Sakkolan Lapinlahti.

Kuvassa vas. tytär Hellin ja keskellä yksi tyttären viidestä miniästä. Kuva on otettu Juupajoella kesällä 1985.

Jalmari Ollikainen syntyi 19. 9. 1906 Sakkolan Ojaniemessä, kuoli 25. 1. 1986 Tampereella. Siunaustilaisuus Kalevankankaan pienessä kappelissa Tampereella 8. 2. 1986.

Sakkolasta siirrettynä hänen kotipaikkansa oli useita vuosia Kurussa, kunnes n. 10 vuotta oli kotipaikkana Tampere.

Jalmari Ollikainen kuului jo Sakkolan kunnanvaltuuston ja myöhemmin kunnanhoitokuntaan sekä oli lukuisissa lautakunnissa jäsen. Hän toimi myös kunnan metsänvarhijana ennen sotia. Jalmari Ollikainen on myös avustanut kirjoituksilla Suvannon Seutua.

Soini Savolainen syntyi 7. 3. 1933 Sakkolassa, kuoli 15. 1. 1986 Lempäälässä. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Petäjäjärvi.

Aarne Kuisma syntyi 27. 7. 1920 Sakkolassa, kuoli 30. 1. 1986 Seinäjoen terveyskeskuksessa vaikean sairauden murtamana.

Aarne Kuisman entinen kotipaikka oli Sakkolan Lupra. Mistä hän useitten sotapalvelusvuosien jälkeen juurtui Peräseinäjoelle. Toimien aluksi rakennusmiehenä ja sitten ennen eläkkeelle pääsyä 15 vuotta Peräseinäjoen seurakunnan suntiona.

Siunaustilaisuus 8. 2. 1986 Peräseinäjoen kirkossa, mistä hänet omaisten ja runsaslukuisten ystävien saattamana, uskollisten sotaveteraaniveljien kunniakujan kautta saatettiin viimeiseen leposijaansa.

Sen jälkeen mieleenpainuva muistotilaisuus oli Peräseinäjoen seurakuntatalossa.

Helena Kallonen os Kekki täytti 90 vuotta 23. 3. 1986 Huittisen Huhtamossa. Avioitumisen jälkeen kotipaikka oli Keljan kylässä.

Oi sie armas emoseni,
kultasydän kantajamme,
kiitos kaikesta hyvästä,
jota annoit lapsillesi!
Kiitos jokaisesta työstä
jälkipolvesi hyväksi!
Kiitos rakkaudestasi,
jolla aina ruokit meitä!

Luoja sinut siunatkohon,
palkitkohon parahasti
ilolla iki-hyvällä,
onnellisella ololla!

90-vuotiaasta Äitiä
sydämellisesti onnitellen

Helmi-tytär

85 vuotta täytti 10. 1. 1986 Emilia Pärssinen os Kallonen Punkalaitumella. Entinen kotipaikkansa oli Sakkolan Lapinlahti. Juhlapäi-

väänsä hän vietti kotonaan, henkisesti virkeänä omaisten ja ystävien kera.

85 vuotta täytti 3. 2. 1986 Anna Maria Kiiskilä os Peltonen Kolhossa. Entinen kotipaikka Sakkolan Kaarnajoki.

80 vuotta täytti 21. 1. 1986 Anni Puolakka os Karvanen Lempäälässä. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Petäjäjärvi.

80 vuotta täytti 22. 1. 1986 Tyyne Kekki os Pylkäs. Hän on syntynyt Valkjärvellä ja Sakkolassa oli kotikylä Kaarnajoki.

75 vuotta täytti 18. 1. 1986 Laura Pitkänen os Nalli Vilppulassa. Sakkolassa oli asuinpaikka Kaarnajoki.

75 vuotta täytti 10. 1. 1986 Johannes Helenius Kotkassa. Entinen kotipaikka Sakkolan Petäjäjärven Ryhmä.

75 vuotta täytti 17. 2. 1986 Kalerovo Viskari Orivedellä. Entinen kotikylä oli Sakkolan Vilakkala. Hänen kirjoituksiaan, kotipaikaltaan kertovia, on runsaasti julkaistu Suvannon Seudussa, josta kiitämme kirjoittajaa.

60 vuotta täytti 2. 12. 1985 liikkeenharjoittaja Pentti Pärssinen Juupajoen Korkeakoskella. Hän on Sakkolan Lapinlahden poika.

Juhlapäivänään hänelle luovutettiin Keskuskauppakamarin kultai-

nen ansiomerkki tunnustuksena 35 vuoden ajalta itsenäisenä yrittäjänä tehdystä työstä. Samoin perustein hän sai myös Suomen Yrittäjien keskusliiton kultaisen yrittäjäristin.

60 vuotta täytti 7. 1. 1986 Elina Pappinen Karkkilassa. Hän on syntynyt Sakkolan Lapinlahdessa, joka oli myös hänen kotikylänsä Karjalassa.

60 vuotta täytti 11. 1. 1986 Maire Arve os Vulli Paimiossa. Hänen kotipaikkansa Sakkolassa oli Röykylä.

60 vuotta täytti 22. 1. 1986 Meeri Koiranen os Naskali Lempäälän Lipossa. Hän on syntynyt Sakkolan Sipilänmäellä, joka oli myös hänen kotikylänsä Karjalassa.

50 vuotta täytti 3. 2. 1986 Juhani Vulli Punkalaitumella. Hän on Matti Vullin poika Sakkolan Röykylästä. Tervetuloa jälkikäteen syntymäpäiville Oriniemen Vullille!

Oikaisut viime numeron henkilötietoihin:

80 vuotta täytti 3. 10. 1985 Aino Kemppinen eikä Kemppainen, niinkuin ilmoitimme.

60 vuotta täytti 25. 12. 1985 Lahja Vanhatapio os Turkinen, ilmoitimme sukunimen Uusitalona.

60 vuotta täytti 14. 2. 1986 Pauli Koiranen Lempäälän Lipossa. Hän on syntynyt Sakkolan Haitermaassa, joka oli myös hänen viimeinen kotikylänsä Karjalassa.

60 vuotta täytti 2. 3. 1986 yliväpeli evp Euto Hannes Kuoppo Oulussa.

Hän on syntynyt Sakkolan Keljassa, ollen Simo Kuupon seitsemästä pojasta nuorin. Kaikki he osallistuivat molempiin sotiin, myöskin Euto nuoresta iästään huolimatta jo 16-vuotiaana Is-variantioon sekä 18-vuotiaana taistellen eturintamalla. Asepalveluksensa suoritettuaan hän jäi armeijan palvelukseen, jossa toimi toimiupseerina eläkkeelle jääntiin asti. Hänen harrastuksiinsa kuuluu sahansoitto.

Veikko Karvonen 60 vuotta

Aikansa maailman varmin
maratonjuoksija

Sakkolan Petäjärvellä 5. 1. 1926 syntynyt Veikko Karvonen täytti 60 vuotta Turussa.

Ensimmäisen maratonjuoksunsa hän juoksi syksyllä 1949 Turussa ja viimeisen kilpailunsa hän juoksi USA:ssa Bostonin kuululla maratonilla.

Näihin vuosiin mahtui 33 lopun juostua kilpailua täydellä maratonmatkalla, joista voitti 15, kilpaillen Amerikassa, Australiassa, Japanissa ja Euroopassa oman kotimaan lisäksi.

Helsingin olympialaisissa v. 1952

Kokouskutsu

Sakkolan sotainvalidien ja sota-veteraanien vuosikokous pidetään 6. 4. 1986 Tampereella. Kokouspaikka on Kaupunginhotelli Hämeenkatu 11. Kokouksessa käsitellään vuosikokoukselle määrättyt asiat. Kaikki sakkolalaiset sotainvalidit ja sotaveteraanit naisineen tervetuloa!

Me Sakkolan Sotainvalidi- ja veteraanikerhon jäsenenä kokoonnuimme Tampereella Martti Karosella 18 päivänä helmikuuta päättämään esitetyistä asioista.

Ennen kokouksen alkua talonemäntä tarjosi tulokahvit oikein ”omenakakkaran” kera. Vuosikokouspaikka ja aika näkyvät kokouskutsussa tässä Suvannon Seudussa.

Kokouksessa meitä oli läsnä ympäri Hämettä, oli Orivedeltä, Lempäälästä, Pirkkalasta, Valkeakoskelta ja tietysti Tampereelta.

En voi olla mainitsematta muutamia virallisten asioiden jälkeen vietettyjä tarinahetkiä, jolloin katelimme entisestä Sakkolasta valokuvia, Riiskasta Metsäpirtin suuntaan otettuja ja tietysti Suvanto-järveä.

hän oli viides ja neljä vuotta myöhemmin saavutti Melbournessa pronssimitalin.

Vuonna 1950 hän oli EM maratonilla toinen ja neljä vuotta myöhemmin voitti Brysselissä Euroopan mestaruuden ja vielä 1958 hän ylti kuudenteen sijaan Tukholmassa.

Bostonin maratonilla sijoittui 1953 toiseksi, 1954 voittaja, 1957 toinen ja 1959 neljäs.

Kaivopuiston 25 km hän voitti viisi kertaa, useammin kuin kukaan toinen sitä ennen tai sen jälkeen.

Veikon paras tulos maratonjuoksuissa on 2.18.56,4. Tokion olympialaisissa hän oli Suomen maratoonarien valmentajana.

En voi sanoa muuta kuin ”Mahtavaa”. Aarne Naskalin toteamus: — On hyvä ja miellyttävä keskustella asioista ja vielä sellaisista asioista joihin tulee muistot ja tunne mukaan! Illan tullen kiittelimme isäntäväkeä ja isäntä itse näytti olevan tyytyväisin ja antoi meille kuvan,

Toimituksen tuoli

Kuluva vuosi on jälleen hyvässä menossa, kevät kohta kerkiää ja olen, kun tämä pakina on saapunut lukijain luokse, jo postittanut tilillepanokorteista suurimman osan. Tässä ”kirjeenvaihdossa” aina tapahtuu ohi ajoja, suoritukset tulevat tänne suuntaan kun minun korttini on

että yhdessäolotilaisuuksia on edelleen jatkettava.

Muistakaa ent. Sakkolan sotaveteraanit vuosikokous!

Kiitos Aune ja Martti suuresta vieraanvaraisuudesta!

Lauri Lamppu ja kaikki vieraanne

matkalla tilaajille. Kaikki postitetut suoritukset kyllä tulevat tänne ja silloin on lehti maksettu ja kuitattu. Jos tilausta ei ole kahteen vuoteen maksettu niin silloin on lehden postitus vaarassa päättyä.

On kysytty: — Miksi ei tilillepanokortteja Suvannon Seudusta lähetetä Ruotsiin? Tässä on se mutta, että lähes kaikki tilaukset on alkuaan olleet lahjatilauksia ja jos niitä laskuttaa asianomaista kuulematta on mielipaha molemmiin puolin. Lisäksi meidän ikärakenteemme on jo vanhuuden rajoilla joka tekee asiat jossakin määrin arvoitukselliseksi. Kyllä minä tästä alkaen kestotilauksista lähetän Ruotsiin tilillepanokortin kun näin soviin.

Ken ei ole elon merkkiä pariin vuoteen Ruotsista antanut silloin on sinnekin lehden postitus kyseenalainen.

Ei ole kovin suuri työ sieltä käsin kirjoittaa postisiirtokortti meille oma-aloitteisesti. Kun minä täällä harrastustyönä kirjoitan toistatuhatta tilillepanokorttia, niin sekin käy jo mielestäni työstä. Eihän meillä ole varsinaista konttorin hen-

- Passikuvat heti — otamme myös valokopiot
- Nopea filminkehityspalvelu, jopa tunnissa
- Laaja tarvevalikoima: Kamerat, projektorit, filmit, kehykset
- Valokuvaaja tilattavissa eri tilaisuuksiin, studiokuvauksia

Lempäälän Kuva ja Tarvike
om. Tapio Kuisma, Sirvalahti P. 751 659

kilökuntaa, niinkuin isommissa lehdistä on.

On puhuttu laajalti siitä, että karjalaisuuskin muuttuu ajan mukana. Muuttuminen ja uuteen aikaan sopeutuminen on aina ollut ja on oleva elävän kanssa käymisen edellytys, sen määrää jo luonnon lait.

Jos karjalaisuus käsitetään kiintymyksenä kotiseutuun, elämän tapana, murteenä tahi piirakan muotona, niin nämä aiheet olivat eri pitäjissä hyvinkin eri mallisia, jotka muuttuivat pitäjien rajan mukaan, joskaan ei kaikilla rajoilla yhtä huomattavasti.

Eihän kotikyläni ja Valkjärven Nurmijärven asutuksen välimatkaa ollut kuin pari kilometriä, mutta joki oli välissä ja se oli ollut aikanaan myös valtakunnan rajana. Tästäkö lie johtunut, että kylien välillä oli kanssakäyminen vähäistä ja rajoitui kylätappeluihin (naisista). Kunnien nurmijärveläisten aloitteesta 1930-luvun alkuvuosina ryypättiin kyläsovinto joka kesti kaikki koetelemukset.

Tästä alkoi kylien välillä uusi aikakausi, jonka tuloksena avioliitto-

ja solmittiin valkjärveläisten ja petäjärveläisten välillä useampia kuin vuosikymmeniin aikaisemmin, tappelut ja muut turhat kiusan teot loppuivat tähän sovintoon. Käsitakseni on, että karjalaisuus on kehittyvä kulttuurimuotona, miksi se kehittyi, sen näyttää tulevaisuus. Karjalaisuuteen liittyy vuosien saatossa kyseiseen aikaan soveltuvia viivahteita ja värähtelyä.

Tämä meidän elämän tapamme on kotoisin Karjalan Kannakselta ja siksi olen tämän pakinan jatkoksi saksinut pätkän tekstiä Keskustelupalstalla Karjala-lehdestä no 5 1986: ”Jopa viimeinkin Karjala-lehti ansaitsee suuren kiitoksen artikkelistaan: SVUL:n Etelä-Karjalan piiri 80-vuotias.”

Urheilun avulla korostuu tervehkinen karjalaisuus! Kirjoitus on aivan täysjärkeisen väläys ja lisäksi aivan totta asiaa, oikeaa Kannaksen karjalaisuutta. Olympia- ja Maailmanmestaruustasoiset harrastukset tuovat todellisen Karjalaisuuden esiin kannakselaisesta näkövinkkeleistä. Huippu-urheilu tuo mukanaan myös suuret ikäluokat urhei-

lun pariin. Ihmisellä tulee olla päämäärä ja tavoite, maalinauha, johon ainakin pyrkii mahdollisimman lähelle.

Jospa Karjala-lehti pystyisi koostamaan vuosittain vähintään A-luokkaan yltävät karjalaissyntyiset urheilijat samaan nimiluetteloon, niin se olisi yksi tärkeimmistä karjalaisuuden säilyttämisen muodoista.

Lisäksi vanhojen vaarien ”lönttyminen” Karjalan Liiton kilpailuissa on lähes urheilun häpäisemistä. — Nuoriso esiin ja heille vähintään C-luokan tulosvaatimus, kyllä alkukipinä on oltava lähtöisin ihmisestä itsestään sisältä päin. Jokaista urheiluun innostunutta tyttöä ja poikaa on tuettava ainakin henkisesti toisten karjalaissyntyisten ja kaikkien suomalaisten joukossa!

Jos tähän ajatukseen on eriäviä mielipiteitä, niin antaa tulla vastiketta kuin turkin hihasta. Yritetään pohtia yhdessä heimomme tulevaisuutta!

Pitkäperjantai

*Aurinko laskee
ruskottavaan pilveen.*

*Yksinäinen lintu
on löytänyt suojan
vihreästä katajapensaasta.*

*Kaikki värisevänä täyttymyksenä.
Ihminen ei voi hallita tapahtuvaa.*

*Yksinäisen linnun huuto —
yhdennellätoista hetkellä,
Ääni joka ulottui
maasta taivaaseen
— Se on täytetty!*

*Kolmantena päivänä pois
vieritetty kivi —
pääsiäisliljan elävä terälehti.*

*Sadepisara taivaan ja
maan välillä.*

Vivi Paasikunnas

Pärssisen Konepaja

35500 KORKEAKOSKI PUH. (935) 81204

VALMISTAMME M.M:

**TERÄSRAKENTEITA, OVIA JA IKKUNOITA
ALUMIINISIA OVIA JA IKKUNOITA
KORISTETAKOTÖITÄ**

Vilakkalan koulupiiriläiset

kokoontuvat Tampereella Kaupunginhotellissa 13. 4. 1986 kello 12.00. Tervetuloa joukolla mukaan!

Ilmoittautuminen puhelimeen (931) 444 114.

Muistot siellä, loppu täällä

Kerran on vain ihminen nuori, joka aika nopeasti menee ohi, eikä toistu, muuton paha juttukin! Jos toisin ajattelee. Kaiken tämän koemme...

Me siellä Sakkolassa kasvoimme siellä Riiskan Martinmäen tuntumassa, auringon ja tuulen keskellä. Suvantokin pilkisteli sieltä täältä.

Elämä oli huoleton, vaikka paljon puuttui... Untakin viljeltiin siskoni kanssa. Kun äiti kävi aitasta jo useamman kerran herättämässä — viimein huusi: "Ylös siat!" Silloin kahvi jo oli valmista, vesi oli haettu Tatin kaivosta, jossa "konnikkainen" killisteli omassa nurkassaan ja kun potkaisi niin roskat lensivät toiseen nurkkaan. Kaivossa vesi oli kirkas ja hyvää.

Siitä se päivä lähti pyörimään. Äiti meni "läävän" perustuksilta kanojen pesistä munia "kopeloi-maan" ja kun sai senverran, että neljännes kilo helmipapuja irtosi, niin lähetti minut ne kauppaan vaihtamaan, mutta tiskin takana olikin nuoruuden ihastus — punas-

telin ja vaihto onnistui. Mutta — pikkukauppias tulikin illalla meille, eikä koko munanvaihtoa muistettu. — Ja perään toinen nuoren tytön "häpeä"... Ainahan ihmisten kesken nuoruudessa haaveet näyttelee omaa osaansa. Me olimme ihastuneet toisiimme, mutta meidän Iivari-kissa olikin vatsataudissa, oikein pahassa ripulissa ja "tärinä" alkoi kuulua jaloistamme — silloin meni suutelo kerrasta poikki! Ottakaapa asia omaksenne ja aprikoikaa tilanetta kun on tuollainen säestys lemmen kohtaoksella...

Kyllä töppäykset elämässä oman puolensa pitää, mutta niin pidän minäkin! Eihän tulevasta tiedäkään ja tämä Karjalan murre, tätä vasta rakastankin. — Lapsenlapset kyllä muistavat muistuttaa, viisihän heitä on, että mummo sanoo aina "mant-sikka" ja "hauvattii jokkuu" johon vieressä toinen selvitti "mummo on ruma". Onhan aikaakin siitä kun äitini käski minun viemään Annikkilehmäämme sonnini luo, kun suvun jatkaminen oli tavoitteena,

Nykyinen Iivari-kissa.

Samaa syntipukin sukua ja rauhanhäiritsijä!

hävetti sekin homma nuorta tyttöä... Minä vain aukaisin ketjut kaulasta ja sinne se meni viemättä "sulhasensa" luokse niin kovaa, että jos sikoja olisi tiellä ollut, niin jalkoihin olisi kyllä jääneet.

Kumminkin naapurin tyttö neuvoi: "Jos kuka kyssyy jot mihi sie sitä lehmeä viet, ni sano jot Jurka Jussil..." Jurkka oli lehmän ostaja ja paha tilanne olisi sillä pelastettu. Toisin on nyt, sillä tuon ihanan maidon antajan kyllä hyväksyisin lähes viereeni nukkumaan. Olisi "Annikki"-lehmä toisella puolella ja oma ukko toisella puolella, eipä hätä häilyttäisi. Yhä vaan on sen saunan ympäri-seutu rakas, johon olen syntynyt kerran seitsemänkymmentäkolme vuotta sitten...

Sakkolan porsaskin on vielä kova sana, mutta komea oli sillä kärsäkin, kun kerran tonkaisi maata, niin vako oli katsomisen arvoinen.

Saima

Saiman kodin rauniot jatkosodan aikana.

Kiusana vanha ämpäri

Elettiin jatkosodan aikaa Karjalassa ja meidän lähinaapurina oli jokin esikunta ja kenttäsaha jonka toimintaa valvoi ja ohjasi kapteenin arvoinen upseeri. Tämän sotilashommansa ohessa hän harjoitti myös hevospauppiaan ammattia siviilihommana. Hänellä oli nuoria hevosia kasvamassa ja oriakin muutama. Kapteeni pyysi minua, että minä lähtisin opettamaan nuoria ori-hevosia kuorman vetoon, menisivät kantakirjaan. Lupasinkin tulla kokeilemaan hevosten vetokykyä.

Joukossa oli Valtti-niminen ori, joka oli varustettu erittäin hyvillä raameilla. Valjastin orhin vahvoihin valjaisiin ja aloin ajaa yhdellä reellä "hännällä" tukkeja kenttäsahalle, ajomatka oli enintään 200 metriä. "Vennäin pojat" kuormasivat kuormat, he olivat läheisen vankileirin asukkaita, he myös purkivat kuormat. Minä vain ohjastin orhia ja kun tein tätä kuukauden niin ori veti niin että vetoportaat loppuivat!

Hevonen meni kantakirjaan II palkinnolla. Arvosteluna oli, että on erittäin terhakka vetäjä, vaikka hidas kävelemään.

Pian tämän jälkeen kapteeni pyysi minua kuljettamaan junassa toisen, Tapsu-nimisen orin Johannekseen asemalle lähelle Viipuria.

Matti Sipiläinen saattoi minut ja orin toisella hevosella Sakkolan asemalle ja asemalla liitettiin tämä hevosvaunu henkilöjunan perään. Vaunuun tuotiin myös heiniä ja 4 sakkia "pimeitä kouroja". Mukana oli minulla myös vanha ämpäri, joka piti tuoda välttämättä takaisin. Hevosen juotto ei tästä ämpäristä ollut mikään yksi selitteinen tapaus, sillä juna pysähtyi milloin mihinkin

suonreunaan ja siinä vaunuun kōmpiessään hevosenhoitaja sai monesti vettä ihon ja paidan väliselle alueelle.

Oli jo kello 22 kun juna vekslasi purkauslaiturille huhtikuun iltana. Meitä oli mies jo vastassa hevosen kanssa ja kuormaan laitettiin kaurat ja tämä vanha ämpäri. Tapsu oli riehakkaalla päällä ja sitä täytyi käsitellä kovin ottein, että päästiin tämä 2 km matka perille.

Perillä minua pidettiin kuin piispaa pappilassa. Isäntä ihmetteli vain sitä, että mitä varten minä aina toin vanhan ämpäriin mukani kamariin reppuni viereen. "Juottoämpäri", sanoin "josta on käsketty pitämään paremmin huolta kuin mistään hevosesta." Aamulla tulin takaisin Viipuriin, asemalta menin apteekkiin ja pyysin asperiinia sillä vilu aiheutti hammassärkyä. Minulla oli tämä vanha ämpäri käsivarrella ja siksi apteekkari kysyi, että miten paljon ämpäriin laitetaan. Näytin ämpäriin pohjasta ylöspäin noin puoli vaaksaa. Apteekkari antoi minulle kolme lappua asperiinia, pyysin vettä ja nielaisin yhden asperiinin josta jo hammaskipu helpotti.

Kun lähdin Viipurista kohti Hiitolaa, niin kävin vaunupenkille nukkumaan ja pistin pääni ämpäriin sisään ja sanko leuan alle, ettei päässyt karkaamaan! Kohta tuli konnari ja naputti ämpäriin sormellaan ja uteli matkalippua sekä neuvoi junan muuton Hiitolasta Sakkolaan ja lisäksi ihmetteli minun vahvaa hattua! Sanoin: "Kun on vielä sota-aika niin täytyy olla vahvoissa vetimissä siviili-ihmisenkin."

Kun kävelin illalla Sakkolan asemalta tuon 10 km matkan kotiin Luprikkalaan, niin vettä satoi kuin

saavista kaataen ja silloinkin pysyi pää kuivana — ämpäriissä.

Kapteeni maksoi minulle hyvän palkan tehdystä työstä. Lupasin edelleenkin viedä hevosia mihin päin Suomea tahansa, mutta ilman ämpäriä! "Ämpäriä en ota kiusakseni toista kertaa."

Juho Kurikka

Kirje II

Vladimirin eli Valdemarin pakkokaste Svithjodhin miklassa aiheutti oikeutettua huolta roomalaiskatolisessa kirkossa. Itämeren etelärantojen asukkaat eivät tietenkään sovinnolla suostuneet Riian piispan Alberdin vuonna 1202 Liivinmaan kääntämistä varten perustettujen Kalparitarien herruuteen, vaan taistelivat vimmatusti vapautensa puolesta. Lopulta heidän kuitenkin oli pakko alistua. Kalparitarien intoa ja voitontahtoa lisäsi huomattavasti lupaus, että he saisivat kolmannen osan kaikista valloittamistaan alueista. En tiedä, millainen oli käytäntö Suomessa, mutta tuskimpa Johanniitakaan pelkästään "tuonpuoleisiin palkintoihin" lienevät tyytyneet. — Vuonna 1172 tehdyn ristiretken kylvää valvomaan lähetti Rooman paavi Innocentius III tänne piispaksi erään englantilaisen dominikaanin Tuomaan (noin v. 1220) Tuomas piispa vakaannutti kristinuskon Varsinais-Suomessa ja levitti sitä hämäläistenkin keskuuteen. "Mutta Suomen seurakunta ei voinut olla turvattu, ennenkuin venäläiset ja karjalaiset oli kukistettu." (K.O. Lindeqvist: Yleinen Historia 1914) Siinä se nyt sitten tuli. "Piispa Tuomas varusti suuren retken heitä vastaan. Suomalaisia, ruotsalaisia ja norjalaisia ritareita kerääntyi hänen joukkoonsa. Viron puo-

lelta tuli vielä Kalparitareitakin hänen avukseen. Tuo suuri Ristinarmeija joutui kuitenkin tappiolle Neva-joen rannalla, jossa Nowgorodin ruhtinas Aleksanteri Jarosla-
vinpoika sen voitti (1240)'' Tämä piispa Tuomaan idänretki muutti esi-isiemme asuinalueet taistelutantereiksi. Lista yhteenotoista on tämmänköinen:

Tuomaan idänretki 1240

Vuonna 1269 Aleksanteri News-kin poika Jaroslav suunnitteli sota-retkeä Karjalaan. Nowgorodin por-
varit kuitenkin, selkkausten laaje-
nemista peläten, saivat hänet luopu-
maan aikeestaan.

Vuonna 1278 ruhtinas Dmitri ''rankaisi karjalaisia ja suojelutoi-
menpiteenä miehitti koko heidän
maansa.''

Vuonna 1293 Tyrgils Knutinpoi-
ka purjehti Karjalaisten maahan ja
perusti sinne Ruotsin vallan tueksi
Viipurin linnan.''

Vuonna 1300 hän teki retken In-
keriin ja rakennutti sinne Landsk-
rona nimisen linnan, jonka Nowgo-
rodilaiset kuitenkin pian hävitti-
vät.''

Vuonna 1307 Nowgorod läänitti
Karjalan Boris Konstantionovitshil-
le'' joka sortii Karjalaa niin, että
kansan täytyi paeta ruotsalaisten
puolelle.''

Vuonna 1314 ''Ruotsalaiset, Bo-
ris Konstantinovitshin ankaraan
hallintoon tuskaantuneiden karja-
laisten avulla valloittivat Käkisal-
men.''

Pähkinäsaaren rauha 1323

Rauha rikkoontui jo v. 1348
''Maunu Erikinpojan valloitettua
Pähkinälinnan.

Linnoitus joutui uudelleen Now-
gorodin haltuun kevättalvella 1349.

Vuonna 1411 ''ruotsalaiset rie-
huiivat Vuoksen varrella ja tuhosi-
vat ''Nowgorodin tytärkaupungin
Tiverskin''

Nowgorodilaiset tekivät heti kos-
toksi hyökkäyksen Viipuria vas-

Sotapakolaisena Nivalassa

Olen tästä aiheesta aikaisemmin
paljon kertonut Rautulaisten leh-
dessä. Talvisota kun alkoi ja jou-
duimme lähtemään evakkoon, ei ol-
lut tietoa mihin mennä — lehmät
kun oli lastattu junaan ja matka al-
koi oli sanottu, että Kylmäkoskelle.
Kun pääsimme Pieksämäkeen niin
siellä sanottiin, että ei saa mennä
Kylmäkoskelle, koska siellä ei ole
lehmille ruokaa. Näin suunta muut-
tui pohjoiseen ja me kaikki rupe-
simme itkemään — tuntui niin pa-
halta kun jouduimme aivan eri

taan, missä esikaupunki jälleen pol-
tettiin.

Tsaari Iivana III Vasiljevitsh
''nykyisen Venäjän varsinainen luo-
ja valloitti Nowgorodin 1478.''

Sota Ruotsia vastaan puhkesi
vuonna 1495. Taistelu oli kova. Lo-
pulta hyökkäys kuitenkin torjuttiin.

Lista on vaikuttava ja puhuu
omaa karua kieltään. Ihmekö, jos
''mahti meni maanrakohon'' ja
kaupan tuomat rikkaudet hupeni-
vat. Asutus tuolloin, kuten kartta-
kaaviosta ilmenee keskittyi vuosina
800—1300 Laatokan luoteisille ran-
noille. Pähkinäsaaren rauhassa
1323 määritelty rajalinja kulki pää-
osin läpi asumattomien metsien.
Niihin paettiin, kun sorto ylitti sie-
tokyvyn.

Tässä vaiheessa on ehkä syytä te-
hostaa, että Pähkinäsaarenrauha
oli silloisen Ruotsi-Suomen ja Now-
gorodin välinen sopimus. Itse suuri
Venäjä huokaili vielä tuolloin tataa-
rien ikeen alla. Iivana III vihdo-
in kukisti Kultaisen Ordan. Valloitti
Nowgorodin ja loi sen Venäjän,
jotka me tunnemme.

Kyllikki Willentytär

suuntaan, mihin oli ensin lupa men-
nä...

Me köröttelimme junassa jossa
lehmät olivat avovaunuissa, ressut
oli vain päällä, vasta Iisalmessa
saimme lehmät umpivaunuun, josta
matka jatkui Ylivieskaan päin jol-
loin lehmävaunuja jätettiin joka
asemalle, mutta meidän lehmät kul-
jetettiin Nivalaan saakka. Meillä oli
lehmä 2 vaunussa Laamasen San-
nin kanssa. Asemalle tuli sitten leh-
män hakijoita, minä en antanut yh-
tään lehmää, sanoin, että kun kaik-
kien lehmät on jaettu sitten vasta
meidän lehmät.

Kävelin Nivalan asemalta, niin
tuli viereeni hieno herra ja kysyi:
''Monta lehmää sinulla on?'' Sa-
noin, että yhdeksän. ''Ne sopii
kaikki meidän parteen...'' Ja se ky-
syjä oli Kalervo Kallio, Tasavallan
presidentti Kallion poika. Näin mi-
nun osakseni näin tuli mennä presi-
dentin taloon, vaikka me jo matkal-
la arpaa heitettiin, että kuka meistä
joutuu siihen taloon. — Leikkipu-
hettahan tämä tietysti vain oli, piti
jotain puhua kun mieli meni matal-
laksi kun lähdimme. Myllypellon
asemalta meille annettiin kylmä
härkävaunu asunnoksi, ilman mi-
tään lämmityslaitteita, mutta juna-
miesten sydän heltyi ja he pyysivät
meitä sinne heidän vaunuun. Tämä
vaunu oli lämmin. Meitä oli paljon
karjanhoitajia, oli miehiä hevosten
kanssa. Juna oli pitkä, siinä oli 40
vaunua ja kaikissa vaunuissa oli
lehmä ja hevosia ja näille ruokaa.

Kyllä mekin olimme junamiesten
vaunussa kuin silakat suolassa, ei
ollut toivoa päästä pitkäkseen,
olimme rivittäin ja nojasimme toi-
nen toiseemme. Hyvin nukutti vaika
kenkiä ei saanut jalasta pois ko-

ko matkalla. Ne kengät olivat niin
kosteat ettei niitä olisi saanut jal-
kaan takaisin, eikä niitä saanut mis-
sään kuivatettua, kun meitä oli niin
paljon. Ilma oli niin sakeaa, että
kuka tuli ulkoa niin sanoivat, että
aivan selälleen lentää! — Ei ollut
muuta vaihtoehtoa, niin tähän täy-
tyi tyytyä.

Joskus mieli meni niin matalaksi,
että jälleen kaikki itkimme. Oli
meillä joukossa yksi hyvä hengetär,
hän oli Tenkasen Hanna, hänkin
lehmien kanssa kulkemassa ja hän
lohdutti meitä jokaista, vaikka hä-
neltäkin jäi kaikki, ei ollut kuin
vaatteet päällä, ei rahaakaan uusiin
vaatteisiin.

Hanna jäi lehmiseen Pyhäselmel-
le ja hän sai miehen itselleen siintä
talosta, mihin hänet majoitettiin.

Me jatkoimme matkaa eteenpäin
ja jouduimme Nivalaan. Meitä oli
siellä sakkolalaisia Pekkasen Arvin
perhe ja Sipiläiset Sudenhännästä,
Kiiskin perhe Riiskasta, meidän
perhe, Laamasen Sanni ja Ville, Ei-
no Laamasen perhe...

Kirkonkylässä ei ollut muita. Me
kävimme toisissamme ja odotettiin
kotiin pääsyä. Vuonna 1939 sinne
menimme ja 1941 sieltä lähdettiin,
joten jouduimme olemaan kaksi
talvea ja yhden kesän. Kesä oli sil-
loin hyvin lämmin. Me autoimme
talon väkeä, jos meille sopivaa työ-
tä löytyi.

Lehmät meillä oli omissa nimissä
joten nämäkin vei oman aikansa
päivisin. Kalervo Kallio tuli asun-
toomme ja sanoi: ''Salmelan perhe
saa ottaa lehmät omiin nimiinsä.
Minä vuokraan teille laitumen ja
saatte viedä maidon meijeriin ja
käyttää omaa maitoa tarpeisiinne.'' Näin
me tehtiinkin. Laitumet mei-
dän ja Laamasen lehmille olivat rin-
nakkain.

Nivalaan tuli sitten kesäkuussa
kova raesade. Rakeet olivat 5 cm lä-
pimitaltaan ja mikä kohdalle sattui,
se kyllä hajosi. Kattopäreet meni
rikki ja myrsky hakkasi pellot ja

kasvimaat, lehmien selät oli suurta
muhkuraa täynnä. Olimme juuri il-
talyksyllä kun Kalervo Kallio sanoi
vaan, että hyvä meidän on täällä
elää — täytyy vain olla monen vuo-
den sato salvossa, koska sitä ei joka
vuosi saa.

Hänen vuokraamansa laidun-
maat meille ja Laamasille olivat lä-
hellä Nivalan asemaa. Kerran sattui
sitten niin mukavasti kun Kyösti
Kallio oli kotona käymässä, niin
presidentin vaunu jäi seisomaan
asemalle. Me oltiin iltalyksyllä ja
kun saimme lehmät lypettyä, niin
Sanni Laamanen sanoi: ''Nyt men-
nään katsomaan presidentin vau-
nua, vaikka maito hapatkoon! Meille
ei toisten tule tällaista tilai-
suutta.''

Niin jätimme maitotonkat seiso-
maan kärrtiin ja menimme sinne
vaunun luo. Sieltä tulivat vaunun-
palvelijat ja avasivat ovat auki sekä
näyttivät meille koko vaunun. Ne
vaunupalvelijat tunsivat minun kun
asuin Kalliolla, ja he kävivät siellä
joskus.

Siinä presidentin vaunussa oli
kaikki mitä matkalla tarvitaan,
huoneita eri tarkoituksiin. Se oli
meille suuri nähtävyys. Se oli meille
historiaa, kun saimme käydäkin ar-
vokkaassa paikassa! Aikamme si-
sällä oltuamme ja istuessamme siel-
lä hienossa vaunussa tuli maidotkin
mieleen, että nekin pitäisi viedä

meijeriin, jäähuoneeseen jäähty-
mään.

Siihen päättyikin päivämme ja
arvokas vierailumme presidentin
vaunussa.

Olimme myös silloin Nivalassa
kun oli Tasavallan presidentin hau-
taustilaisuus. Meidät vietiin katso-
maan kun Kyösti Kallio lepäsi ar-
kussaan. Aitta jossa Kyösti Kallion
arkku lepäsi, oli koristeltu hyvin
kauniiksi.

Ei silloin Nivalassa ollut mitään
ruumishuonetta.

He halusivat pitää vainajan koto-
naan niinkauan kun hautajaiset al-
koivat.

Väkeä oli paljon, mutta he halusi-
vat antaa meille pääsyliput kirk-
koon hautaustilaisuuteen, eikä sin-
ne olisi muuten päässyt. Oli vielä
kova pakkahan.

Saimme kohtalon johdattamana
olla läsnä sen presidentin hautajai-
sissa, jota olimme äänestäneet vir-
kaansa.

Kohta päättyikin Nivalassa olom-
me, tulimme uuteen kotiimme tän-
ne Ruovedelle.

Maire Salmela

Seuraavissa numeroissa julkai-
semme hänen Raudun lehdessä ol-
leet muistelmansa, jotka ovat ajalta
ennen tuloa nykyiselle kotipaikal-
leen.

Toimittaja

Perämootorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

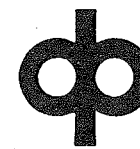
Pienkonekorjaamo

NUORA-MOTOR

Härmälänkatu 15, TAMPERE

Puhelin 931-654 411

Perämootorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat

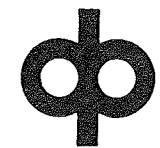
voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — Puh. 931-739541

VESILAHDEN
OSUUSPANKKI

joustavaa
pankkipalvelua

Tampereen Aluesäästöpankki

auttaa — neuvoa — palvelee

LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 751886 (verstaaseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön kotiseutu-
lehti, ilmestyy 1986 8 kertaa
vuodessa.

Tilaushinta 40 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palsta cm
vakinaisista ilmoituksista alen-
nus.

Toimituksen ja konttorin osoite
37370 Narva. Puhelin
(931) 734 843.

Postisiirtotili TA 430763-1

Pankki Vesilahden Osuuspankki
37370 Narva. Käyttötilin nume-
ro 551105-42772.

Vastaava toimittaja Viljo Puro-
taa.

Toimituskunta Helmi Uosukai-
nen, Uuno Pulakka, Eero Kop-
panen ja Väinö Kekki.